

Das Latweeschu draugs.

1844. 19. Oktober.

42ten Jappa.

J a u n a s f i n n a s.

Is Kalenderu semmes. Londonē taggad par naudu brīhnum' leelu wihrū rahda, kas tik 16 gaddus wezzumā un jau 7 pehdas 1 zolli garumā un 198 māhrzīnus smaggumā. Wīnsch Seemel, Amerikā dsimmis un Nahtan Lampedā wahrdā. Jēskattahs drihs kà blukēis. Wīnnam firds-prahs tohti lehns.

Is Parihsches. Ne taht no turrenes irr pilssehta, wahrdā Sant-Tro-pe. Tur preeksh pahri neddelahm jauna meita tikke suhtita kahdā nammā, kur kohpmanna seewa wissadas prezzes pahrdewe. Meitinaī drufzin bija ja-gaida. Dosehdahs tapeh; us to dehli, kas pahp pagraba zaurumu bija likts; bet dehlis soluhse un meitina eekritre pagrabā, un prohti: tahdā kihwenā, kas pilus at wihsna eejawu. Us wīnnaš faukfchanu faimneeze atfrehse, bet ne eespehje wīnau wairs isgahbt; jo wīnna tublin jau no wihsna twaškeem bija pahraemta, un noslahpuse. Saimneeze ahtrumā dewahs us eelas, palihgu dabbuht; tur arri atraddahs jauns wihrs, kas wīnnaī lihds fkehse pagrabā, eekahpe kihwenā, bet arri tā patt no twaškeem tikke pahnems un noslihle. Du tik, kad wehl zitti laudis atfrehse palihdseht, weens wihrs eelike treppi kublā un ar sinnu eekahpe eekschā; bet Deewam shehl! zittu ne ko ne isneffe ahra, ne kà katrā rohā — weenu lihki.

S t a h s t s n o s i l l a u h d e n s.

(Settorta, heidsama dalka.)

Karra-wirfneeks wehl stahstija Gaujas=zeemneekem to wezzu Araberu pasazzinu tā: Tahdas leetas dabbuht leija redseht, Abu Dalebs preezajahs tāpatt, kà tahds, kas juhras, dibbinā nelaischahs dahrgas pehrles sweijohr. Bet ellē irr tahds likkums, ka ne weenam tur nebuhs dsihwoht peh; tahm eegrībeshchanahm un kahribahm, kà pasaulē dsihwojts. Jo tas, kas tur walda, nemihl, ka dwehseles preezajahs un lustejahs; bet wīnsch weenumehr dohma, kà tahs dwehseles warr mohzih deenā un nakti.

Satanam bija paschōs semmes dsikkumōs seels kehēis, un tanni kehēi masa kalleju smehe, un pakka tahs smehe des plehschas, un appalsch plehschahm zaurums, preezas pehdas augsts un trihs pehdas plats. Schinni zaurumā seelu plehschu kohks bij' eelasts, un ko wīnsch tur eeslehdsē, tam wajjadseja plehschas miht. Tur nu wīnsch eebahse pirmu brandwihsna dedsinataju, un us to fazzija: Kad es ar kahju us semmi

usfittifchu, tad tu man fahf tuhlin plehſchas miht, un kad es swilpeſchu us pirſteem, tad paleez' meerâ. Pahr. ſcho zaurumu bij dſeſes wahks likts, un tas bij tik zeeti usſpeests, ka Abu Talebs ne ko newarreja redſeht, un arri zittu ne ko nedſirdeja, ne ka ſawa lunga kahju ſperſchanu un ſwilpeſchanu. Kad wiſch gribbeja iſteeptees, tad tuhlin galwu dauſija pee dſeſes wahka, un kad gribbeja atſehſtees, tad tam tik lih-kam bij ja-ſehſch, ka zeetumneekam dſeſes. — Tâ wiſch tur ſehdeja tuhſtoſchus gaddus. Bet kad pehz tuhſtoſcheem gaddeem dſeſes-wahka bulte bij farukſejufi un pahrluſufi, Abu Talebs iſgahje no ſawa ſchaura kambara abra, faruzzis un falihjis, ka ſakaltuſi ahda. Wellu eeraudſiſis, wiſch tam pahrmette, zil netaſni un nepateizigi ſchis darroht, ka wiſchu tur eeſlehdoht tahdâ mohku weetâ, jo wiſch tal to ſillo uhdeni effoht iſgudrojis, kas wairak dwehſeles ellè eeweddihs, ne ka nauda un manta, karſch un bads, mehris un ſlinkums.

Wels patlabban bij pee labba prahta, un tam atbiſdeja: Abu Talebs, ja tu man trihs leeziſneekus atweddiſi, kas apſtiprinahs, ka tu taiſnibu un pateſſibu runnais, tad redſeſchu, ko darriſchu.

Brandwiſna iſgudrotajſſajziſa: »Tu praſſi trihs leeziſneekus, — es tew weenâ paſchâ ſtundâ atweddiſchu wairak, ne ka ſimts leeziſneeku.« Un wiſch zehlehs un pahrluſtaigaja tahs pirmas mahju-weetas ellè, un, kad atnahje, tad wiſcham brabliſchu tik dauds bij lihds, ka zupka ſiwenu, kas wiſſi ſawu pohſtu bij panahluſchi zour to ſillo uhdeni. Wiſſeem arri wehl tahs ſihmes bij, ka no ſchis paſauls bij aiſgahjuſchi.

Pirmaſ bij baggata Trumma ſaimneeka dehlis. Tehws un mahte wiſchu bij labbi ſchlejuſchi, bet ſawu weenigu dehlu, — Deewam ſchehl! — dauds bij iſlut-tinajuſchi. Deſmit gaddus wezs, wiſch jau ſinnaja brandwiſna butteli no ſapja iſwilkt, un ſleppen' kahdu malzinu eewillt. Kad mahte nejaufchi wiſcham uſgahje, tad gan uſruhje, bet tehwm negribbeja ſajziht, tapehz ka tehws wiſchu buhtu kuhlis par tahdeem nedarbeem. Tehws nomirre, un nu dehlifch apnehmahs jo drohſchi dſihwoht. Wiſch Kalna-krohga atradde deſgan labbus beedrus, kas dſerdami dſihwoja daſchu nakti ar wiſchu. Kad wairak bij nodſehris, ne ka ſpehje maſſaht, tad jau ſinnoja mahtes lahdi ar naglu uſmuhſeht. Wiſch ſajziſa: Kapehz mahtes lahde tee zeetumneeki teek ſargati; tohs waijaga iſlaiht par paſauli; — un tâ wiſch no dſehraja palikke par ſagli. Pehz mahzibas gaddeem mahte wiſcham aidewe to ſaimneeka buſchanu rohkâ, un kas nu wiſcham peetruhke! Brandwiſchus riſtâ un brandwiſchus wakkarâ; lehrums un ſammaſchana ikdeenas, kamehr mahte wairas newarreja zeest, un nogahje pee meiras dſihwoht. Nauda, labbiba, linn un komepeſi, tas wiſſi ſinnamu zellu ſtaigaja us kroggu. Un kad nu Kalna-krohſineeks wiſcham wairas negribbeja no ſawas prezzes aiſdoht, tapehz, ka wiſch wairas neſpehje maſſaht, tad ſahka muſſchas kſehi muhſeht, itſin ka zirkahr mahtes lahdi bij muhſejis. Bet ſaglam ſagla alga. Pee tahda darba atraiſis un dſeſes eeſlehgtis, wiſch daſchu mehneſi aiſ trellineem ſehdeja, kamehr dillama waina wiſchu nomehrdeja. Wehl pee kahjam un rohkahm warreia redſeht rehtes no kſehdehm, ko bij neſſis.

Ohtra bij ſeewa, kahdus ſeſchdeſmit gaddus wezza, ar firmeem matteem. Scraipeledama un dangodama wiſcha gahje, ka bij eeradduſi, kad brandwiſchus wiſch nas gahwâ bij. Schi ſawâ muſſchâ wiſcham un behrneem par kruſtu bij dſihwojuſi;

jo kad winnai tas untums usnahze, winna kà nejeħga darrĳa. Drehbes, audektu, lakkatus, wissu, ko ween sawàs rohkàs dabbuja, atsneffe krohgà, un kad winnu fur eeflehdse, tad zaur lohgu isleħze. Sawu stundinu winna nebij gaidĳusu pee behrneem, bet tumschà nakri zekmallà no wella bij norauta elles-dibbenà.

Drechsais bij wezs wihrs, falihzĳis un trĳhedams pee wisseem lohzekeem, ozzis farkanaas, gĳhmĳs sĳls un melns. Kas winnu redseja, tam scha wezzĳscha scheħl palikke, bet kad tu kaħdu buħtu praħĳĳis, kas winnu jaumu redseĳis, tad tewim buħtu sazĳĳis, ka schis wihrs ar brandwiħnu sawu praħtu bij saudeĳis. Pehz meefas bij gau tas pats zilweks, kà Deems winnu bij raddĳis, bet peħz praħta winnam nebij wis zilweka gars, bet brandwiħna gars, un tà winsch bij atsgahĳis.

Zettortam feewa un diwi behrni bij lihds, ko ar sawu lihderibu eeweddis leelà nelaimè. Lai schee breħze, lai waideja, winsch par to nebehdaja; winnam tuffcha buttele rohkà, un ar to winsch krehje Abu Talebam pakkat luhgdams, lai winnam to pildoht.

Peektals un festais bij diwi brachl, weens krohdsineeks, oħtrs muĳschas-stahraſta. Ro schis bij sadĳis, to krohdsineeks bij fanehmĳs. Pilschetà winni sagahje, un abbi labbi draugi dĳiħwoja ap wiss-smalkoku scheħlinu tà, kà birtes apmeddu, kameħt wels winnus abbus sawaldĳinaja.

Septitais bij kerra-wihrs, daschà karroschanà droħschs un sĳĳrs bijis, bet wisspehdĳi brandwiħns winnu bij uswarreĳis. Winsch peedschris graħwi bij atrasts augschpeħdu, un winna dweħsele ellè bij nogahĳusi.

Astotais laikam kaħds speħlmannĳs bija bijis us laigaddeem, jo winsch weenu roħku weenumehre turreja, kà pee wioles sĳĳgahm, pirkstus kustinadams, ar oħtru, galwu noleeĳis, schurp un turp wille, kà kaħdus dantschus buħtu usspeħleĳis, un kaħjas winnam lehħschu ween gahje. No tablenes warreja nomannĳht, ka winnam brandwiħns galwà.

Dewitam pa brĳscham fillas leesminas isleħze no muttes un no nahsim aħrà, tà, ka warreja redseħt, winna eefschas laikam eedegguschahs ar dĳiħwu ugguni. Winsch kleeħse, lai winnam uħdeni doħdoht, jo sĳrds winnam breefmiĳi deggoht. Dec pasoulè dĳiħwodams, winsch uħdeni bij smahdeĳis, tapeħz winnam ellè ne tikke doħts. Elsĳdams winsch gahje Abu Talebam pakkat. — Lihds ar winnu weħt dauds ĳitti elles, beedri speedeħs ta besdibbens-kunga preekschà. Fur bij semneeki un amnatneeki; Latweeschĳi un Wahzeeschĳi, leeli un masi, kà Abu Talebs roħs us oħtru brĳħdi bij sa-laffĳis. Abu Talebs nostahjahs pee wella pascha un sazĳĳja: Mans kungs! tu praħĳĳi triħs leeĳineekus. Schè es tew atweddu kaħdu duzĳi un wairak, kas skaldru leeĳibu doħd, ka brandwiħns winnu famatataĳs bijis. Woi irr ĳits kaħds walgs, kas tik dauds sawaldĳina, ne kà schis mans isdoħmahrs dsehrens? Woi irr kaħds tĳħts, fur tik dauds dweħseles eekreahs, ne kà schis? Apdoħma pats, un tad darri peħz sawas augstas gudribas ar mannim. — Elles-kungas palikke kaħdu brĳħdi doħmàs un tad sazĳĳja: Es redsu, ka tu pateesi mannu walstibu waitoĳis, tapeħz es tewi wairs neeefleħschu smeħdes-zaurumà, eĳ elles-keħtĳi un bruhwe schè munnà walstibà to fillu uħdeni, kartupetus un sĳrnus maĳsĳdams weenà kublà. Jo wairak tu no puħra istezĳinasi, jo leelaka flawa stary zilwekeem tewim nahks. — Tà Abu Talebs no ta pa-

fcha laika sawâ elles-lehki to dshreeni taifa, un kad winnam pa starpahm isdohdâhs, leelaku mehru istaifih no teem maifijumeem, fo sawdâs kublâs samaisijis; jeb kad kahdu jaunu wihsî usgahjis, kâ fcho sillo uhdeni labbak' wahrigt, tad pafaulê to eemahja laudim un winnam nahk leela usteifschana. — —

Êâ tas karrâ-wirfneeks stahstija, un wiffi laudis klaufijahs ar atplehstahm ozzim. Wehweram bailes usnahje, un winsch kluffitim nopuhthehs sawâ firdi. Bet tas wirfneeks nehme to butteli un eefweede deggofchâs ohglês, kas patlabban krafna preekschâ grufdeja, tã ka buttele faplibhe un fillas leefmas, kâ no elles-zauruma, uslehje. Pahr to wiffi fatrupkâhs. Weens pehz ohtra aïsgahje. Wezzais Andrews palikke sehdoht, jo winsch newarreja tik muddigi zesteas, kâ jitti. Winsch dohmaja pee fewim: »Kad mans dehls wehl dshws buhtu, winsch man gan rohku pasneegtu;« un to karrâ-wirfneeku usftattoht, winnam affaras nahje. Schis fãhka ar winnu runnatees, un praffija, moi ne pasihstohr wezzu sweineeku Andrewu, kam mahjas pee Gaujas krafta. Wezzais atbildeja: Es pats tas esmu. Êad wirfneeks uslehje un kritte wezzam pee fakla; jo winsch bij tas dehls, kas karrâ aïsgahjis, un par fo Andrews un winna feewa tik dauds affaras bij raudajuschl. Bet tas krustinsch winnam bij suddis, kad kahdã kaufchanã ar Kreeweem eewainohrs dsikã meegã bij pallzjis gulkohr. — Juhs nupaschi noproheteer, mihti kaffitaji, kahds preeks wezzitim un winna feewai bij. — Winsch ar sawa dehla palihgu fameerinaja sawus zeema laudis ar Kahrkta=zeemneekem, un nelahwe, ka wehweris brandwihnu buhtu pahrneffis no pilsfehtras. Êã bij meers un wiffa Abu Zaleba gudriba nepahrwarreja weenteefigu dshwofchanu, kâ Andrews un winna dehls to sawã zeemã usurreja. D. — p —

V e i n a a.

Êrtes un Wellanes mahzitajs Paul Emil Schaz farakstijis pirmu lassifchanaas grahmatu mahjas= un fshohlas=behrneem par labbu, fo Latweeschu draugu beedriba likkusi drikkelt, un fo nu par lehtu naudu pahrdohd. Jo lai gan tai grahmatinai 180 drikketas lappas, tad winnu tomehr pufshdã ittin labbi eefectu warr dabhuht par 30 kap. sidr. n. — Mehê to drohshi usteizam wisseem fshohlmeistereem un wiffahm mahtehm, kas eeksch mahjahm behrnus mahza. Tur ne ween bohkshadu un bohkstereschanaas mahzibu tã ifrahditu atraddihê, ka behrni ittin lehti warrehê eemahzitees lassihrt ar fshaidru bohksheri, bet atraddihê wehl jaukas luhgshanaas, falkamus wahrduê, dseefminas, stahstus, pafazzinas, diwisimts bihbeles=wahrduê lahrtigi pehz katfissu mahzibas faliktus, pamahzifchanaas par kfristigas draudses swehtkeem, par nummuru lassifchana un wehl zittas. Mehê tã dohmajam, ka ne ween behrneem, bet arri dauds wezzakeem laudim leels preeks un labbumê no schihê grahmatinas zelseê, un lai gan daschas lassifchanaas=grahmatas Latweeschu wallodã redsejuschl, to mehê galwojam, ka fchi ta wifs=labbaka un derrigala. — Kas fcho grahmatinu gribb eepirktees, tas to warrehê dabhuht pee Latweeschu=draugu beedribas fifehra Buchholg=kunga aif leela frohna fshohlas=namma (gimnastiuma), kas pee pils.platscha stahw. — Im —

(40tai un 41mai lappai pawaddons no weffela behgena, fur atrohдахs: I. Pirmo apzerreschana pahr stahsteem no Ushbraama. II. Dhtra nodakta no tahm jaunahm sinnahm, kã ar ewangeluma mahzifchana eet pee teem Kaffereem, Deenas=widdus Ushrika ap to basnizas=zeemu Zoar. III. Kã ja-atbild us 29tu lihds 34tu jantafchana.)

Lihds 18. Oktober pee Kihges irr atnahkuschl 1481 kuggi un aïbraukuschl 1316.

Wihm drikkelt. No Widsennes General-gubbernementes pusses; Dr. C. E. Napierky.